

Lieta C-48/24

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 25. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Lietuva)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 24. janvāris

Prasītāja un apelācijas sūdzības iesniedzēja:

VšĮ Vilniaus tarptautinė mokykla

Atbildētāja un atbildētāja apelācijas tiesvedībā:

Valstybinė kalbos inspekcija

[..]

**LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS (Lietuvos
Augstākā administratīvā tiesa)**

RĪKOJUMS

2024. gada 24. janvāris

[..]

Šis Lietuvas Augstākās administratīvās tiesas iztiesāšanas sastāvs [..] [tiesas sastāvs un lietā iesaistīto personu vārdi]

mutvārdu apelācijas tiesvedībā izskatīja administratīvo lietu par apelācijas sūdzības iesniedzējas *VšĮ Vilniaus tarptautinė mokykla* (Viļņas Starptautiskā skola) iesniegto apelācijas sūdzību par Viļņas Reģionālās administratīvās tiesas 2022. gada 17. novembra spriedumu administratīvajā procesā, ko [šī] apelācijas sūdzības iesniedzēja [..] bija uzsākusi pret atbildētāju *Valstybinė kalbos inspekcija* (turpmāk tekstā – “Valsts valodas inspekcija”) saistībā ar rīkojuma atcelšanu.

Šis iztiesāšanas sastāvs

noteica turpmāko.

I.

1. Šī lieta ir par strīdu starp apelācijas sūdzības iesniedzēju *VšĮ Vilniaus tarptautinė mokykla* (turpmāk tekstā – “apelācijas sūdzības iesniedzēja” vai “skola”) un Valsts valodas inspekciju (turpmāk tekstā – “atbildētāja” vai “inspekcija”) par inspekcijas 2022. gada 26. maija Rīkojumu Nr. 30 (turpmāk tekstā – “rīkojums”). Konstatējusi, ka 18 skolas darbinieki nav nokārtojuši II kategorijas valsts valodas prasmes eksāmenu, kā paredzēts Lietuvas Republikas valdības 2003. gada 24. decembra Rezolūcijā Nr. 1688 “Par valsts valodas prasmes kategoriju apstiprināšanu un īstenošanu”, inspekcija savā rīkojumā pieprasīja skolas darbiniekiem nokārtot eksāmenu (vai iesniegt nepieciešamos dokumentus) iepriekš minētajā kategorijā līdz 2023. gada 2. februārim. Ar rīkojumu apelācijas sūdzības iesniedzēja tika informēta arī par to, ka rīkojuma neizpildes gadījumā tiks piemērotas tādas sankcijas, kādas paredzētas Lietuvas Republikas tiesību aktos.

Atbilstošie tiesību akti. Savienības tiesības

2. Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 49. pants nosaka:

“Ievērojot šo turpmāk izklāstītos noteikumus, aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Tāpat aizliedz ierobežojumus attiecībā uz to, kā dalībvalstu pilsoņi, kas izveidojuši uzņēmumu kādā dalībvalstī, atver šā uzņēmuma pārstāvniecības, filiāles vai meitasuzņēmumus citās dalībvalstīs.

Brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, jo īpaši sabiedrības, kas definētas 54. panta otrajā daļā, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus saviem pilsoņiem paredz tās valsts tiesību akti, kurā notiek šī uzņēmējdarbība, ņemot vērā šā Līguma nodaļu par kapitālu.”

3. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/36/EK (2005. gada 7. septembris) par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (turpmāk tekstā – “Direktīva 2005/36/EK”) 1. pantu direktīva paredz noteikumus, saskaņā ar kuriem dalībvalsts, kas darbības sākšanai vai veikšanai reglamentētā profesijā savā teritorijā izvirza nosacījumu, ka vajadzīgas specifiskas profesionālās kvalifikācijas saistībā ar darbības sākšanu vai veikšanu šajā profesijā, atzīst profesionālās kvalifikācijas, kuras iegūtas vienā vai vairākās citās dalībvalstīs un kuras ļauj personai ar šādu kvalifikāciju veikt darbību tajā pašā profesijā šajā dalībvalstī. Minētajā direktīvā ir arī paredzēti noteikumi par daļēju piekļuvi reglamentētai profesijai un par citā dalībvalstī veiktas profesionālās prakses atzīšanu.

4. Saskaņā ar Direktīvas 2005/36/EK 53. panta 1. punktu “profesionāļiem, uz kuriem attiecas profesionālo kvalifikāciju atzīšana, ir to valodu zināšanas, kuras

nepieciešamas darbības veikšanai attiecīgajā profesijā uzņēmējā dalībvalstī”. Direktīvas 53. panta 2. punkts noteic: “dalībvalsts nodrošina, ka pārbaudes, kuras kompetentā iestāde veic vai kuras tiek veiktas šīs iestādes uzraudzībā, lai kontrolētu atbilstību 1. punktā noteiktajam pienākumam, notiek uzņēmējas dalībvalsts vienā oficiālajā valodā vai uzņēmējas dalībvalsts vienā administratīvajā valodā ar noteikumu, ka tā ir arī Savienības oficiālā valoda”. Direktīvas 53. panta 3. punkts noteic: “Saskaņā ar 2. punktu veicamās kontroles var piemērot, ja veicamā profesionālā darbība skar pacientu drošību. Kontroles var veikt attiecībā arī uz citām profesijām, ja ir nopietnas un konkrētas šaubas par profesionāla pietiekamām valodas zināšanām attiecībā uz profesionālajām darbībām, ko šis profesionālis plāno veikt. Kontroles var veikt tikai pēc Eiropas profesionālās kartes izdošanas saskaņā ar 4.d pantu vai pēc profesionālās kvalifikācijas atzīšanas atkarībā no konkrētā gadījuma.” Direktīvas 53. panta 4. punkts noteic: “Valodas zināšanu pārbaude ir proporcionāla veicamajai darbībai. Attiecīgajam profesionālim ir tiesības apstrīdēt šādas pārbaudes saskaņā ar valsts tiesību aktiem.”

Atbilstošās tiesību normas. Valsts tiesības

5. Lietuvas Republikas Konstitūcijas 14. pantā ir paredzēts, ka valsts valoda ir lietuviešu valoda.

6. Lietuvas Republikas Valsts valodas likuma (turpmāk tekstā – “Valsts valodas likums”) 2. pantā ir paredzēts, ka Lietuvas Republikas valsts valoda ir lietuviešu valoda.

7. Saskaņā ar Valsts valodas likuma 6. pantu valsts un pašvaldību iestāžu, struktūru un organizāciju vadītājiem, darbiniekiem un speciālistiem, kā arī policijas, tiesībsardzības iestāžu, sakaru, transporta, veselības un sociālā nodrošinājuma iestāžu un citu iestāžu, kas sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem, vadītājiem, darbiniekiem un speciālistiem ir jāzina valsts valoda atbilstīgi Lietuvas Republikas valdības noteiktajām valodu prasmes kategorijām.

8. Valdība saskaņā ar Valsts valodas likuma 6. pantu, 2003. gada 24. decembra Rezolūciju Nr. 1688 “Par valsts valodas prasmes kategoriju apstiprināšanu un īstenošanu” (kurā jaunākie grozījumi izdarīti 2022. gada 16. martā ar Lietuvas Republikas valdības Rezolūciju Nr. 227) (turpmāk tekstā – “rezolūcija”) apstiprināja valsts valodas prasmes kategoriju noteikšanu un to piemērošanas kārtības aprakstu (turpmāk tekstā – “apraksts”). Iepriekš minētā rezolūcija arī pilnvaro valsts un pašvaldību iestāžu un struktūru, valstij vai pašvaldībām piederošu publisku iestāžu, reģionālās plānošanas padomju un iestāžu, kas sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem, vadītājus apstiprināt to civildienesta ierēdņu, valsts amatpersonu un darbinieku amatu sarakstus, kuri ir nodarbināti saskaņā ar darba līgumu un saņem algas no valsts budžeta, pašvaldību budžetiem un citiem valsts monetārajiem fondiem un uz kuriem attiecas īpašas valsts valodas prasmes kategorijas (rezolūcijas 2. punkts). Turklāt rezolūcijā ir ieteikts, ka valsts un pašvaldību uzņēmumu, apvienību, struktūru un organizāciju, kas nav norādītas

minētās rezolūcijas 2. punktā, vadītājiem būtu jānosaka valsts valodas prasmes kategorija tiem amatiem, kuru amata aprakstā ir ietverti saziņas ar personām, dokumentu sagatavošanas vai aizpildīšanas pienākumi, kā arī jāizveido šo amatu sarakstu (rezolūcijas 3. punkts). Tādu ārvalstnieku nodarbināšanai, kuriem tiek piešķirta vai ir piešķirta pagaidu aizsardzība Lietuvas Republikā, valsts valodas prasmes kategorijas nav piemērojamas divus gadus no dienas, kad šīm personām tika piešķirta pagaidu aizsardzība Lietuvas Republikā (rezolūcijas 4. punkts).

9. Apraksta 2. punktā ir noteikts, ka valsts valodas prasmes kategorijas mērķis ir novērtēt, kā persona pārvalda valsts valodu. Nosakot valsts valodas prasmes kategoriju, prasmes līmeņu pamatā ir Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēma un lietuviešu valodas kā svešvalodas prasmes līmeņu satura apraksti, kurus Valsts lietuviešu valodas komisija apstiprināja 2016. gada 17. jūnija sanāksmē, kā arī apraksts.

10. No apraksta 6. punkta izriet, ka pastāv trīs valsts valodas prasmes kategorijas (pirmā kategorija ir viszemākā un trešā kategorija ir visaugstākā). Apraksta 6.2. punktā ir norādīts, ka otrā valsts valodas prasmes kategorija atbilst lietuviešu valodas prasmes līmenim B1 (prasības attiecībā uz personas lietuviešu valodas prasmēm ir izklāstītas apraksta 5.3. punktā).

11. Apraksta 5.3. punktā ir noteikts: “Lietuviešu valodas prasmes līmenis B1 “vidējais līmenis” (neatkarīgs lietotājs). Persona var saprast mutvārdu un rakstveida tekstus par zināmiem tematiem, runāt par plašu ikdienas dzīves un darba jautājumu klāstu, aprakstīt pieredzi, notikumus, sapņus, cerības, vēlmes, sniegt īsu pamatojumu, paskaidrot uzskatus vai plānus, aizpildīt standarta dokumentu veidlapas, rakstīt īsus tekstus par ikdienas dzīves un darba jautājumiem, sagatavot vienkāršu saskanīgu tekstu par jautājumiem, kas personai ir tuvi vai kas viņu interesē. Persona arī spēj saprast mutvārdu valodu, rakstītu tekstu un sazināties.”

12. Apraksta 8. punktā ir norādīts, ka otrā valsts valodas prasmes kategorija attiecas uz darbiniekiem izglītības, kultūras, veselības aprūpes, sociālā nodrošinājuma un citās jomās, civildienesta ierēdņiem un valsts amatpersonām, kuriem jābūt vismaz koledžas augstākās izglītības līmenim, pēcvidusskolas izglītības līmenim, kas iegūts pirms 2009. gada, vai speciālās vidējās izglītības līmenim, kas iegūts pirms 1995. gada, ja viņiem ir regulāri jāsazinās ar personām un/vai jāaizpilda standarta dokumentu veidlapas (izņemot skolotājus, kuri māca valsts valodā).

13. Lietuvas Republikas Izglītības likuma (turpmāk tekstā – “Izglītības likums”) preambulas apsvērumos ir noteikts, ka izglītība ir darbība, kuras mērķis ir nodrošināt personai pamatu pilnvērtīgai neatkarīgai dzīvei un palīdzēt personai pastāvīgi uzlabot savas spējas. [...]. [plašāks izklāsts par izglītības nozīmīgumu]

14. Izglītības likuma 72. panta 1. punktā ir norādīts, ka ārvalstu un starptautisko organizāciju skolas (izņemot augstākās izglītības iestādes) Lietuvas Republikā ir

jāizveido – un tām ir jādarbojas – saskaņā ar nosacījumiem un procedūru, kas paredzēti minētajā likumā, Lietuvas Republikas starptautiskajos nolīgumos un citos tiesību aktos. Ārvalstu un starptautisko organizāciju izglītības programmas (izņemot augstākās izglītības programmas) var īstenot (izbeigt) saskaņā ar procedūru, ko valdība nosaka, pamatojoties uz izglītības un zinātnes ministra rakstisku akreditāciju. Saskaņā ar Izglītības likuma 72. panta 3. punktu ārvalstu un starptautisko organizāciju izglītības programmas Lietuvas Republikas skolās var īstenot citās valodās, kas nav lietuviešu valoda. Personām, kuras ir apguvušas ārvalstu un starptautisko organizāciju izglītības programmas Lietuvā, attiecīgās ārvalstis vai organizācijas izsniedz sertifikātus.

15. Izglītības likuma 48. panta 1. punktā ir noteiktas prasības attiecībā uz izglītību un kvalifikāciju personām, kuras vēlas strādāt skolotāja profesijā. Minētā likuma 48. panta 3. punktā ir noteikts, ka likuma 48. panta 1. punktā minētajiem skolotājiem ir jābūt izglītības un zinātnes ministra noteiktajām kvalifikācijām. Saskaņā ar minētā likuma 48. panta 4. punktu persona, kura ieguvusi tādu kvalifikāciju dalībvalstī vai Šveices Konfederācijā, kas ir atzīta saskaņā ar Lietuvas Republikas Likumā par reglamentēto profesionālo kvalifikāciju atzīšanu noteiktu procedūru, un kura atbilst Izglītības likuma 48. panta 1. un 3. punktā minētajiem nosacījumiem, drīkst strādāt par skolotāju Lietuvā.

16. Ar Lietuvas Republikas izglītības, zinātnes un sporta ministra 2014. gada 29. augusta Rīkojumu Nr. V-774 “Par skolotāju kvalifikācijai piemērojamo prasību apraksta apstiprināšanu” (šajā lietā piemērojamā redakcija ar jaunākajiem grozījumiem, kas izdarīti ar Lietuvas Republikas izglītības, zinātnes un sporta ministra 2022. gada 21. aprīļa Rīkojumu Nr. V-611) ir apstiprināts [...] apraksts, kas pieņemts, īstenojot Izglītības likuma 48. panta [2. un] 3. punkta noteikumus, un tajā ir noteikts, ka skolotājiem, kuri strādā vispārējās izglītības, profesionālās apmācības un neformālās izglītības programmās, ir jāpārvalda lietuviešu valoda, ka viņu lietuviešu valodas prasmes līmenim jāatbilst ar [rezolūciju] apstiprinātajām valsts valodas prasmes kategorijām un ka viņiem jābūt apmeklējušiem lietuviešu valodas standarta kursus [...] viena gada laikā no darba sākšanas skolotāja profesijā, ja vien viņi nav apguvuši 22 stundu vai viena studiju kredīta kursu studiju laikā.

17. Kārtības, kas apstiprināta ar Lietuvas Republikas valdības 2012. gada 6. jūnija Rezolūciju Nr. 649 “Par ārvalstu un starptautisko organizāciju izglītības programmu (izņemot augstākās izglītības studiju programmas) akreditācijas izsniegšanas, apturēšanas un atsaukšanas kārtības apraksta apstiprināšanu” (šajā lietā piemērojamā redakcija ar grozījumiem, kas izdarīti ar Lietuvas Republikas valdības 2013. gada 28. augusta Rezolūciju Nr. 785), 26. punktā ir noteikti akreditācijas saņēmēja pienākumi, īstenojot ārvalsts vai starptautiskas organizācijas vispārējās izglītības programmas skolā, nodrošināt valsts valodas prasmi saskaņā ar izglītības un zinātnes ministra apstiprinātajām vispārējām programmām [...] un ievērot Izglītības likuma un citu tiesību aktu prasības.

Fakti

18. Apelācijas sūdzības iesniedzēja ir privāta izglītības iestāde, kas Lietuvā darbojas kopš 2004. gada. Saskaņā ar Valsts Uzņēmumu reģistru centra datiem šīs izglītības iestādes dibinātājs ir Lietuvas Republikas pilsonis, savukārt akcionāri ir Dānijas Karalistes un Somijas Republikas pilsoņi un Amerikas Savienoto Valstu [...] valstspiederīgie. Skola ir saņēmusi Lietuvas Republikas valdības apstiprinājumu un Lietuvas Republikas Izglītības, zinātnes un sporta ministrijas akreditāciju, lai nodrošinātu *Cambridge International AS/A* līmeņa programmu un starptautiskā bakalaurāta sākumposma un vidējā posma programmas.

19. Inspekcija 2022. gada 19. un 25. maijā veica pārbaudi par skolas atbilstību Valsts valodas likumam un [rezolūcijai]. No inspekcijas 2022. gada 26. maija pārbaudes ziņojuma izriet, ka pārbaude attiecās uz šādiem dokumentiem: i) dokumenti, kas apliecina valsts valodas prasmi; ii) rīkojumi par personāla jautājumiem; iii) iestādes ārējās korespondences dokumenti un iv) nolīgumi. Pārbaudes ziņojumā tika konstatēts, ka: i) 18 skolas darbinieki nav nokārtojuši eksāmenu atbilstoši noteiktajai valsts valodas prasmes kategorijai (vai nav iesnieguši prasītos dokumentus); ii) pārbaudītajos rakstveida materiālos netika novērotas valodas kļūdas.

20. Pamatojoties uz iepriekš minēto pārbaudes ziņojumu, atbildētāja pieņēma šajā lietā apstrīdēto rīkojumu, kurā: i) konstatēts, ka 18 skolas darbinieki nav nokārtojuši eksāmenu (vai nav iesnieguši prasītos dokumentus) par II kategorijas valsts valodas prasmi, kā noteikts ar [rezolūciju] apstiprinātajā aprakstā, ii) norādīts, ka skolas vadītājs ir atbildīgs par šo jautājumu saskaņā ar Lietuvas Republikas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 498. pantu; iii) tika pieprasīts, lai skolas darbinieki nokārto eksāmenu (vai iesniedz prasītos dokumentus) par valsts valodas prasmi atbilstoši II kategorijai līdz 2023. gada 2. februārim un lai skola par to rakstiski informē inspekciju līdz 2023. gada 9. februārim.

21. Apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla prasību Viļņas Administratīvajā apgabaltiesā, lūdzot atcelt atbildētājas rīkojumu. Viļņas Administratīvā apgabaltiesa ar 2022. gada 17. novembra spriedumu noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību. Apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza apelācijas sūdzību Lietuvas Augstākajā administratīvajā tiesā.

Šis iztiesāšanas sastāvs

konstatē turpmāko.

II.

22. Konstatējusi, ka 18 skolas darbinieki (saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzējas sniegtajiem datiem tie ir pieci ES pilsoņi, četri ASV valstspiederīgie, trīs Dienvidāfrikas valstspiederīgie, trīs Austrālijas valstspiederīgie, viens Ukrainas un viens Moldovas valstspiederīgais, un viens skolotājs, kuram ir Krievijas un Libānas dubulta valstspiederība) nav nokārtojuši eksāmenu (vai nav iesnieguši prasītos dokumentus) par II kategorijas valsts valodas prasmi, kā noteikts ar [rezolūciju] apstiprinātajā aprakstā, inspekcija ar apstrīdēto rīkojumu

pieprasīja attiecīgajiem skolas darbiniekiem vai nu sekmīgi nokārtot eksāmenu, vai arī iesniegt prasītos dokumentus. Rīkojumā ietvertā prasība attiecas uz skolas administratīvajiem darbiniekiem – vadītāju un vadītāja vietnieku izglītības jautājumos, kā arī skolas skolotājiem.

23. Savos rakstveida apsvērumos apelācijas sūdzības iesniedzēja vispirms norāda, ka uz to neattiecas Valsts valodas likuma 6. panta prasība, jo tās ieskatā skola nav kvalificēta kā “uzņēmums, kas sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem”. Šajā saistībā apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka skola ir privāta izglītības iestāde, kuru nav nodibinājusi nedz valsts, nedz pašvaldība un kura darbojas kopš 2004. gada, māca savu programmu angļu valodā un nodarbina ārvalstu profesionāļus.

24. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzsver, ka savā darbībā skola ievēro Valsts valodas likumu un pilnībā izpilda savu pienākumu lietot lietuviešu valodu situācijās, kad tas ir skaidri prasīts minētajā likumā. Piemēram, apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrādā visus dokumentus valsts valodā, kā paredzēts Valsts valodas likuma 4. pantā, un ievēro prasību visām skolām mācīt skolēnus citastarp valsts valodā, kā noteikts minētā likuma 12. pantā. Turklāt visi skolas administratīvie darbinieki, kas ir atbildīgi par sākotnējo saziņu ar sabiedrības locekļiem un atbilžu sniegšanu uz rakstveida vai telefoniskiem jautājumiem, spēj sazināties un sazinās lietuviešu valodā attiecīgajā līmenī.

25. Šajā kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzēja uzsver, ka skolas skolotāji nesniedz pakalpojumus sabiedrības locekļiem. Skolotāji nodrošina mācību saturu skolēniem, kuru vecāki/aizbildņi brīvprātīgi ir izvēlējušies skolu savu bērnu izglītošanai un kuri ir brīvprātīgi noslēguši pakalpojumu līgumu un maksā maksu par šiem pakalpojumiem. Pakalpojumu līgumā, kas ir noslēgts lietuviešu un angļu valodā, ir precizēts, kādas programmas var mācīt skolēniem, proti, tā ir starptautiskā bakalaurāta (sākumposms vai vidējais posms) vai *Cambridge International AS/A* līmeņa programma. Abas programmas tiek mācītas angļu valodā. Skolā netiek mācītas programmas lietuviešu valodā. Izvēlēdamies skolu, vecāki saprot, ka programma viņu bērniem tiks mācīta angļu valodā. Kā norādīja apelācijas sūdzības iesniedzēja, vairāk nekā 20 skolas darbības gadu laikā nav saņemtas sūdzības no vecākiem, aizbildņiem vai skolēniem par angļu valodas lietošanu.

26. Saistībā ar skolotājiem noteikto prasību nokārtot valsts valodas eksāmenu, kā paredzēts atbildētājas rīkojumā, apelācijas sūdzības iesniedzēja atsaucas arī uz svarīgu faktu, ka skolotāji sākotnēji sāk strādāt skolā, pamatojoties uz darba līgumiem, kas noslēgti uz noteiktu laiku, un tikai tad, ja viņi nolemj palikt Lietuvā ilgāk par diviem gadiem, viņi tiek pieņemti darbā, pamatojoties uz darba līgumiem uz nenoteiktu laiku. Saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzējas sniegto informāciju ne visiem skolotājiem, kuriem saskaņā ar rīkojumu bija jānokārto valsts valodas eksāmens, bija nodoms turpināt strādāt šajā amatā pēc terminētā līguma termiņa beigām.

27. Atbildē uz apelācijas sūdzību atbildētāja pauž nostāju, ka Valsts valodas likuma 6. pantā minētais jēdziens “uzņēmums, kas sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem” ir skaidrs, pamatojoties uz juridiskās interpretācijas sistēmisko metodi, proti, ka prasības par valsts valodas prasmi attiecas uz “pedagogiem” un “izglītības darbiniekiem”. Atbildētāja uzskata, ka likumdevējs to subjektu sarakstā, kuriem ir jābūt II kategorijas valsts valodas prasmei, ir iekļāvis gan personas, kuras strādā valsts sektorā (civildienesta ierēdņi, amatpersonas), gan personas, kuras strādā noteiktā privātā sektora jomā (izglītības, kultūras un veselības aprūpes darbinieki, kā arī darba ņēmēji citās jomās). Līdz ar to atbildētāja nepiekrīt apelācijas sūdzības iesniedzējas nostājai, ka uz privātajā sektorā strādājošām personām un jo īpaši uz tādu juridisko personu darbiniekiem, kas sniedz izglītības pakalpojumus privātajā sektorā, prasības par valsts valodas prasmi neattiecas. Šajā ziņā atbildētāja citastarp norādīja, ka pirmās instances tiesai tika iesniegta Lietuvas Republikas Izglītības, zinātnes un sporta ministrijas 2022. gada 27. jūlija vēstule Nr. SR-2861, kurā izklāstīta oficiālā nostāja, ka prasības par valsts valodas prasmi attiecas uz visiem skolotājiem, kuri strādā vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un neformālās izglītības programmās, neatkarīgi no juridiskās personas formas vai tās īpašumtiesību struktūras.

28. Atbildētāja uzskata, ka rīkojumā noteiktā prasība skolas administratīvajiem darbiniekiem un skolotājiem nokārtot valsts valodas eksāmenu noteiktajā kategorijā nav pretrunā Izglītības likuma 72. panta 3. punktam, kura mērķis ir sniegt iespēju mācīties svešvalodā saskaņā ar citu valstu izglītības metodiku. Skolas administrācijai un skolotājiem, kas tajā māca, adresētā rīkojuma mērķis ir nodrošināt, ka viņi atbilst tiesību aktos paredzētajām kvalifikācijas prasībām, nevis aizliegt viņiem pildīt to pienākumus izglītības pakalpojumu sniegšanā. Atbildētāja arī norāda, ka vadītāja un vadītāja vietnieka pienākums ir sagatavot dokumentus valsts valodā, sazināties ar valsts pārvaldes iestādēm, iestādes darbiniekiem un skolēnu vecākiem un ka tādējādi viņi atbilst visiem kritērijiem, kas ļauj secināt, ka viņiem ir jābūt arī II kategorijas valsts valodas prasmei. Inspekcija uzskata, ka šāda prasība nav pārmērīga un ir samērīga ar sasniedzamo mērķi.

29. Šādos apstākļos iztiesāšanas sastāvs secina, ka šajā administratīvajā procesā apelācijas sūdzības iesniedzēja, kas ir pārsūdzētā rīkojuma adresāte, sniedz sabiedriskos pakalpojumus, kuru ietvaros noteiktai subjektu grupai ir saistoši juridiski pienākumi, kas balstīti uz pušu iepriekš nolīgto nodomu par atlīdzību sniegt un saņemt īpaša satura pakalpojumus angļu valodā.

30. LESD 49. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, ievērojot LESD trešās daļas IV sadaļas 2. nodaļas noteikumus, ir aizliegts noteikt ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī.

31. Ņemot vērā šīs lietas apstākļus, iztiesāšanas sastāvam ir šaubas par to, vai tiesiskās attiecības, kas ir tiesvedības pamatā, ietilpst iepriekš minētās Savienības tiesību normas piemērošanas jomā. Šajā kontekstā ir jāmin divi pretēji aspekti.

31.1. Skolas dibinātāja pilsonības aspekts
Tiek uzskatīts, ka uz brīvību veikt uzņēmējdarbību var atsaukties gan juridiskas personas, gan fiziskas personas, kas ir ES vai EBTA [...] dalībvalstu pilsoņi. No LESD 49. panta saturā izriet, ka brīvība veikt uzņēmējdarbību tiek garantēta tādas dalībvalsts teritorijā, kas nav dibinātājas struktūras pilsonības valsts. Tomēr attiecīgajā administratīvajā procesā skolas dibinātājs ir Lietuvas Republikas pilsonis, un tas rada jautājumu par to, vai attiecīgo situāciju var kvalificēt kā tā dēvēto “iekšējo situāciju”, kurā visi lietas apstākļi ir saistīti tikai ar vienu dalībvalsti un līdz ar to Savienības tiesības (šajā gadījumā it īpaši LESD 49. pants) nav piemērojamas. Savukārt saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru par brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumiem ir uzskatāmi visi pasākumi, kas aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu LESD 49. pantā garantēto brīvību izmantošanu (Tiesas spriedums, 2015. gada 22. janvāris, *Stanley International Betting un Stanleybet Malta*, C-463/13, EU:C:2015:25, 45. punkts). Ņemot vērā valsts iestāžu, tostarp tiesu, pienākumu nepiemērot Savienības tiesībām neatbilstošus valsts tiesību aktus un to, ka iztiesāšanas sastāva ieskatā administratīvajā procesā aplūkots valsts tiesiskais regulējums rada jautājumus par atbilstību LESD 49. pantā paredzētajam noteikumam, būtu jāuzskata, ka šajā kontekstā skolas dibinātāja pilsonībai nav izšķirošas nozīmes. Šajā kontekstā būtu arī jānorāda, ka skolas akcionāri, kuriem kopā pieder 100 % šīs izglītības iestādes akciju, ir Dānijas Karalistes un Somijas Republikas pilsoņi un Amerikas Savienoto Valstu valstspiederīgie un tāpat citastarp citu Savienības dalībvalstu pilsoņi.

31.2. Skolas darbību aspekts
Tiesa ir nospriedusi, ka augstākās izglītības kursu organizēšana par atlīdzību ir saimnieciskā darbība, uz kuru attiecas LESD trešās daļas IV sadaļas 2. nodaļa, ja kādas dalībvalsts pilsonis šo darbību stabili un ilgstoši veic citā dalībvalstī, izmantojot galveno vai pakārtoto uzņēmumu pēdējā minētajā dalībvalstī (spriedums, 2020. gada 6. oktobris, Komisija/Ungārija (Augstākā izglītība), C-66/18, EU:C:2020:792, 160. punkts). Tomēr, ņemot vērā, ka šajā gadījumā apelācijas sūdzības iesniedzēja īsteno *Cambridge International AS/A* līmeņa programmu un starptautiskā bakalaurāta sākumposma un vidējā posma programmas, iesniedzējtiesai ir šaubas par LESD 49. panta piemērojamību tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā.

32. Pieņemot, ka situācija šajā lietā ietilpst LESD 49. panta piemērošanas jomā, prasība, ka tādas privātas izglītības iestādes administratīvajiem darbiniekiem un skolotājiem, kurā mācību process tiek organizēts tikai angļu valodā, ir jābūt II kategorijas valsts valodas prasmei, iztiesāšanas sastāva ieskatā ir jāuzskata par brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu.

33. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums var tikt pieļauts vienīgi ar nosacījumu, ka, pirmkārt, tas ir attaisnojams ar kādu primāru vispārējo interešu apsvērumu, un, otrkārt, ka tas atbilst samērīguma principam, kas nozīmētu, ka ar to ir iespējams saskanīgi un sistemātiski nodrošināt izvirzītā mērķa īstenošanu, un ka tas nepārsniedz to, kas

nepieciešams šī mērķa sasniegšanai (spriedums, 2020. gada 6. oktobris, Komisija/Ungārija, C-66/18, EU:C:2020:792, 178. punkts).

34. Savā judikatūrā Tiesa ir atzinusi, ka mērķis veicināt kādas no dalībvalsts oficiālajām valodām lietojumu ir uzskatāms par leģitīmu mērķi, kas pēc savas iedabas principā attaisno no LESD 49. pantā nostiprinātās brīvības veikt uzņēmējdarbību izrietošo pienākumu ierobežojumu (spriedums, 2023. gada 16. aprīlis, *Las*, C-202/11, EU:C:2013:239, 27. punkts). Attiecībā uz to, vai ar samērīguma principu ir saderīgs konkrēts pasākums, kas ierobežo tiesības veikt uzņēmējdarbību, Tiesa ir nospriedusi, piemēram, ka dalībvalsts tiesiskais regulējums, ar kuru bez izņēmumiem tiktu prasīts, lai augstākās izglītības kursi tiktu īstenoti šīs dalībvalsts oficiālajā valodā, pārsniegtu to, kas ir nepieciešams un samērīgs, lai sasniegtu šī tiesiskā regulējuma mērķi, proti, šīs valodas aizsardzību un veicināšanu. Faktiski, kā uzskata Tiesa, šāds tiesiskais regulējums novestu pie tā, ka tiktu noteikta šīs valodas izmantošana visās augstākās izglītības programmās, izslēdzot jebkuru citu valodu un neņemot vērā iemeslus, kas varētu attaisnot dažādu augstākās izglītības kursu piedāvāšanu citās valodās. Turpretim dalībvalstīm ir iespējams principā noteikt pienākumu lietot savu oficiālo valodu šādosursos, ja vien ir paredzēti izņēmumi no šā pienākuma, nodrošinot, ka universitātes studijās var tikt lietota kāda cita valoda, kas nav oficiālā valoda (virspalātas spriedums, 2022. gada 7. septembris, *Boriss Cilevičs u.c.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 84. un 85. punkts).

35. Novērtējis apelācijas sūdzības iesniedzējas īpašo tiesisko situāciju, kas izklāstīta iepriekš, un jo īpaši ņemot vērā, ka vispārējās izglītības programmas pakalpojumi saskaņā ar Izglītības likuma 72. panta 1. punktu tiek sniegti starptautiskā bakalaurāta sākumposma un vidējā posma programmu un *Cambridge International AS/A* līmeņa programmas formātā, iztiesāšanas sastāvs secina, ka šajā lietā atbilstošajā tiesiskajā regulējumā nav paredzēts neviens izņēmums no prasības izglītības iestādes administratīvajiem darbiniekiem un skolotājiem pārvaldīt lietuviešu valsts valodu atbilstoši II kategorijai. Līdz ar to iztiesāšanas sastāva ieskatā rodas jautājums, vai valsts tiesībās noteiktās prasības attiecīgajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos, kādi ir konstatēti šajā lietā, ir samērīgas, pirmkārt, attiecībā pret izglītības iestādes administratīvajiem darbiniekiem un, otrkārt, attiecībā pret skolotājiem.

36. Turklāt, ciktāl tiesiskās attiecības, kas ir strīda cēlonis, izriet no prasības, ka ārvalstu valstspiederīgajiem (kā arī ES dalībvalstu pilsoņiem), kuri vēlas strādāt skolotāja profesijā privātā izglītības iestādē, kas darbojas Lietuvas Republikā, ir jābūt II kategorijas lietuviešu valodas zināšanām, būtu jāņem vērā, ka skolotāja, profesionālās izglītības skolotāja, pedagoga, speciālā pedagoga, logopēda, skolotāja, kas specializējas nedzirdīgo un vājdzirdīgo skolēnu izglītošanā, skolotāja, kas specializējas neredzīgo vai vājredzīgo skolēnu izglītošanā, sociālā pedagoga un skolas psihologa profesijas Lietuvas Republikā ir reglamentētas profesijas. Iztiesāšanas sastāvs norāda, ka šīs lietas apstākļos skolā strādājošo pedagogu kvalifikācija netiek apšaubīta, bet strīds ir radies saistībā ar skolotājiem

izvirzītu papildu prasību, par kuras izpildes uzraudzību atbild atbildētāja, nevis kompetentās izglītības iestādes.

37. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2005/36/EK (2005. gada 7. septembris) par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu ir paredzēti noteikumi, saskaņā ar kuriem dalībvalsts, kas darbības sākšanai vai veikšanai reglamentētā profesijā savā teritorijā izvirza nosacījumu, ka vajadzīgas specifiskas profesionālās kvalifikācijas, saistībā ar darbības sākšanu vai veikšanu šajā profesijā atzīst profesionālās kvalifikācijas, kuras iegūtas vienā vai vairākās citās dalībvalstīs un kuras ļauj personai ar šādu kvalifikāciju veikt darbību tajā pašā profesijā šajā dalībvalstī ([..] 1. pants). Saskaņā ar Direktīvas 2005/36/EK 53. pantu profesionāļiem, uz kuriem attiecas profesionālo kvalifikāciju atzīšana, jābūt to valodu zināšanām, kas nepieciešamas darbības veikšanai attiecīgajā profesijā uzņēmējā dalībvalstī [..]. Valodas zināšanu pārbaudei jābūt samērīgai ar veicamo darbību [..].

38. Eiropas Komisijas publicētajā Direktīvas 2005/36/EK lietotāja rokasgrāmatā (<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/40185>) ir norādīts, ka uzņēmēja dalībvalsts var pieprasīt savas valodas zināšanas, ja profesijas, kurā vēlas strādāt, raksturs pamato šādu prasību. Katrā ziņā valodas prasība nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams, lai strādātu profesijā. Uzņēmēja dalībvalsts nevar sistemātiski pārbaudīt to profesionāļu valodas zināšanas, kuri piesakās kvalifikāciju atzīšanai. Tas ir atļauts tikai tādu profesiju gadījumā, kas saistītas ar pacientu drošību, piemēram, ārsta, medmāsu profesijā u.c. profesijās. Visās citās profesijās valodas zināšanas var pārbaudīt vienīgi tad, ja pastāv nopietnas un konkrētas šaubas, un šīm pārbaudēm ir jābūt samērīgām ar veikto darbību (Direktīvas 2005/36/EK lietotāja rokasgrāmata, 32. lpp.).

39. Tiesa savā judikatūrā ir konsekventi atzinusi, ka politika, kuras mērķis ir aizsargāt un popularizēt kādas dalībvalsts valodu, kas ir gan valsts, gan pirmā oficiālā valoda, nav aizliegta. Tomēr šādas politikas īstenošana nedrīkst apdraudēt tādu pamatbrīvību kā darba ņēmēju pārvietošanās brīvība. Tādējādi prasības, kas izriet no pasākumiem šādas politikas īstenošanai, nekādā gadījumā nedrīkst būt nesamērīgas ar sasniedzamo mērķi, un veids, kā šīs prasības tiek piemērotas, nedrīkst radīt citu dalībvalstu pilsoņu diskrimināciju. Piemēram, Tiesa uzskata, ka pastāvīga un pilna laika lektora amats valsts profesionālās izglītības iestādēs ir amats, kas var pamatot prasību par valodas zināšanām, ar nosacījumu, ka attiecīgā valodas prasība ir saistīta ar tās valsts valodas veicināšanas politiku, kura vienlaikus ir pirmā oficiālā valoda, un ka šī prasība tiek piemērota samērīgi un nediskriminējoši (Tiesas spriedums, 1989. gada 28. novembris, *Anita Groener / Minister for Education un the City of Dublin Vocational Educational Committee*, C-379/87, EU:C:1989:599, 19. un 24. punkts).

40. Ņemot vērā iepriekš minēto, iztiesāšanas sastāvam ir šaubas par to, vai tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā, prasība par valsts valodas prasmi, kura ir izvirzīta skolotājiem, kas strādā privātā izglītības iestādē, kurā izglītības process tiek

organizēts tikai angļu valodā, atbilst Direktīvas 2005/36/EK 53. panta noteikumiem.

III.

41. [...] ir jāvērtē Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [...] [pienākums vērsties Tiesā saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu].

42. Atbildei uz šā rīkojuma rezolutīvajā daļā uzdotajiem jautājumiem ir būtiska nozīme šajā lietā, jo tā ļautu arī nepārprotami un skaidri noteikt, cik lielā mērā prasība par valsts valodas prasmi ir piemērojama izglītības iestāžu skolotājiem un administratīvajiem darbiniekiem, tādējādi it īpaši garantējot Savienības tiesību pārākumu un citastarp ļaujot nodrošināt vienotu valsts tiesu praksi.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus un [...] [atsauce uz procesuālo tiesību normām], Lietuvas Augstākās administratīvās tiesas iztiesāšanas sastāvs

izdod šādu rīkojumu:

[...] [procesuālās standartfrāzes]

iesniegt Eiropas Savienības Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem šajā lietā nozīmīgiem jautājumiem:

“1. Vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tā piemērošanas jomā ietilpst valsts tiesībās paredzēta prasība par valsts valodas prasmi, kas piemērojama tādās izglītības iestādes administratīvajiem darbiniekiem un skolotājiem, kuru nodibinājusi privāta fiziska persona un kura īsteno starptautisku vidējās izglītības programmu un starptautiskā bakalaurāta sākumposma un vidējā posma programmas?”

2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai LESD 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, saskaņā ar kuru prasība par valsts valodas prasmi bez izņēmuma attiecas, pirmkārt, uz visiem skolotājiem, kas strādā izglītības iestādē, kuru izveidojusi privāta fiziska persona, kas nodrošina starptautisku vidējās izglītības programmu un starptautiskā bakalaurāta sākumposma un vidējā posma programmas, un, otrkārt, uz šādas izglītības iestādes administratīvajiem darbiniekiem neatkarīgi no attiecīgās izglītības iestādes darbības īpašajiem apstākļiem?”

3. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2005/36/EK (2005. gada 7. septembris) par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu 53. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, saskaņā ar kuru prasība par valsts valodas prasmi bez izņēmuma attiecas uz visiem skolotājiem, kuri strādā izglītības iestādē, ko nodibinājusi privāta fiziska persona un kas nodrošina starptautisku vidējās izglītības programmu un starptautiskā bakalaurāta sākumposma un vidējā posma

programmas, neatkarīgi no atliecīgās izglītības iestādes darbības īpašajiem apstākļiem?”

[..]

[procesuālās standartfrāzes un tiesas sastāvs]

DARBA VERSIJA